

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Теодорина Желязкова Турлакова
Катедра „Аграрна икономика“, Икономически университет-Варна,
професионално направление 3.8 „Икономика“ и научна специалност
„Икономика и управление (Аграрно предприемачество и регионална
предприемаческа активност)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление: 3.8. Икономика, Докторска програма: „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“, ИУ-Варна.

Автор на дисертационния труд: докторант Нели Атанасова Димитрова

Тема на дисертационния труд: „Устойчиво строителство в България“

Основание за изготвянето на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № РД-06-109/24.06.2025 г. на Ректора на ИУ-Варна и решение на научното жури от първо заседание, проведено на 30.06.2025 г.

1. Информация за дисертанта

Докторант Нели Димитрова е завършила средното си образование в Търговска гимназия, гр.Бургас „“, специалност „Икономика и мениджмънт“. През периода 2015 до 2019 г. се обучава и получава ОКС "бакалавър", а в периода 2019-2020 г. – ОКС "Магистър" по специалност "Бизнес икономика" в ИУ-Варна.

През 2021 г. започва обучението си в редовна докторантура по докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ към катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“ в ИУ-Варна. Едновременно с това през 2021 г. се обучава в специалност „Business administration“, бакалавърска степен в KU Leuven, Белгия.

Трудовата дейност на докторант Нели Димитрова започва през 2014 г. като управител на ЕООД, действащо в сферата на ресторантьорството. През периода до 2021 г. управлява и организира разнообразната и многообхватна дейност на посоченото дружество.

Докторант Нели Димитрова се е обучавала по докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост), съгласно решение на ФС на Стопански факултет, протокол № 16/23.02.2021 г. и заповед № РД 17-418/02.03.2021 г. на Ректора на ИУ-Варна. Обучението е осъществено в редовна форма на обучение, държавна поръчка, през периода март 2021- март 2024 г. Докторант Нели Тодорова е изпълнила успешно индивидуалния си план за обучение, събрала е необходимия брой кредити и е отчислена с право на защита съгласно решение на ФС на Стопански факултет, протокол № 9/22.02.2024 г. и заповед № РД 17-53/26.02.2024 г. на Ректора на ИУ-Варна. Владее отлично английски език (писмено и говоримо), нидерландски и френски език на много добро ниво.

Дисертационният труд е обсъден на Катедрен съвет на катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти" и е открита процедура за защита пред Научно жури, в съответствие с чл. 53 и чл.54 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет Варна.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Нели Димитрова е на тема „Устойчиво строителство в България“. Разработен е в рамките на докторската програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)" към катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти" при Икономически университет - Варна, под научното ръководство на доц. д-р Катя Антонова.

Подбраната тема е актуална и значима, както в теоретичен, така и в практико-приложен план. Обоснована е необходимостта от устойчиво строителство като процес, който съчетава екологичните, социалните и икономическите аспекти във всички дейности по проектиране, изграждане, експлоатация и последващо разрушаване на сградите и инфраструктурните обекти.

В разработката се отстоява тезата, че „съществуват възможности за по-широко приложение на устойчиви практики в дейностите на строителните предприятия на територията на България, както и за увеличаване на броя на сертифицираните сгради по някой от съществуващите международни стандарти. Възможността за нарастването на броя на сертифицираните сгради зависи от наличието на стимулиращи политики, институционална подкрепа, информираност на участниците в строителния процес и пазарно търсене. За инвеститорите устойчивото строителство предлага конкретни ползи като по-висока стойност на имотите, по-ниски експлоатационни разходи и по-добър достъп до финансиране“.

Целта на дисертацията е формулирана в посока „ да изследва състоянието на строителните предприятия у нас и да се предложат пътища за увеличаване размера на устойчивите строежи на национално равнище. В допълнение е необходимо да се анализира и проследи състоянието на устойчивото строителство в България, като се предложат конкретни стъпки за неговото усъвършенстване и популяризиране“. Изследователската теза и поставените задачи съответстват на общата изследователска насоченост и етапите на анализ.

Предмет на изследване са „развитието на устойчивото строителство и системите за сертифициране на устойчивостта на сградите, влиянието на европейското и националното законодателство върху етапът на развитие на устойчивото строителство, както и възможностите за адаптация и прилагане на международни добри практики в България с цел популяризиране на концепцията и осигуряване на по-добро качество на живот за бъдещите поколения“. Обект на изследване е „устойчивото строителство в България, разглеждано в контекста на неговото развитие, регулация и прилагане в практиката на българските строителни предприятия“.

Целта на разработката е конкретизирана обосновано в няколко изследователски задачи, предопределящи и структурата на изложението: (1) Да се проучи теорията, да се направи анализ и да се прецизира понятийният апарат (2) Да се извърши сравнителен анализ на най-утвърдените международни системи за сертифициране на устойчивото строителство, като се оценят техните предимства и недостатъци и на тази основа се предложи конкурентна на международните българска система за сертифициране на устойчивото строителство (3) На базата на статистическа информация, данни от анкетно проучване и действащите европейско и българско законодателство да се направи анализ на развитието на устойчивото строителство в България и състоянието му да се сравни с други европейски страни (4) Да се формулират изводи и препоръки за подобряване на професионалното образование и обучение в сферата на устойчивото строителство, като се предложи българска програма за обучение по устойчиво строителство с цел създаването на компетентни кадри за сектор „Строителство“.

Избраният подход и методика на изследването, както и времевият обхват на анализ (2013-2023г.) позволяват постигането на изследователската цел и решаването на поставените в дисертационния труд задачи. Подборът от използвани методи за анализ (сравнителен анализ, анкетно проучване, синтез и др.) и представеното ограничение в дисертацията допринасят за постигане на научното ниво на изследването.

Основното ограничение, което е поставено в дисертационния труд се отнася до информационната недостатъчност на статистически данни, които да подпомогнат анализа.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 294 страници, от които основният текст заема 195 страници. В структурно отношение дисертационния труд е балансиран и логично изграден като елементи, съотношения и връзка между тях. Той отразява последователността на изследването и в съответствие с неговата цел и основна изследователска теза. Съдържа увод, изложение в три глави, заключение, използвана литература.

Използван е достатъчен илюстративен материал - 26 таблици и 57 фигури. Библиографията се състои от 80 литературни източника и 188 електронни източници (уебсайтове).

По отношение на езика и стила трудът се характеризира с яснота на изложението и коректна терминология. Стилът е академичен, с висока степен на аналитичност и аргументация. Цитирането е коректно, както и оформлението на текста и графичните материали.

В увода е направен опит да се обоснове актуалността на темата за устойчивото строителство. Формулировката на целта, задачите, предметът и обектът на дисертационния труд дава възможност на автора да очертае концептуално основните опорни точки на последващото научно изследване. Конкретизирани са методите на изследване, времевите ограничения и информационната осигуреност.

В първа глава на дисертационния труд „Теоретико-методологични аспекти на устойчивото строителство" е направена същностна характеристика на устойчивото строителство, разгледани са международните системи за сертифициране на сградите и е анализирано съществуващото европейско законодателство, както и влиянието му върху националната политика.

Изследователският интерес е насочен към систематизация на основни категории от специализираната литература, критическо осмисляне, извеждане на основните принципи и дефиниране на концепцията за устойчиво строителство. Специално място е отделено на осистемите за сертифициране на устойчивото строителство, като се характеризират техните предимства и недостатъци. В

параграф трети са представени критичните виждания на автора относно влиянието на различни аспекти от европейското законодателство (включително Директива 2010/31/ЕС; Европейската стратегия за устойчива конкурентоспособност на строителния сектор и предприятията от него; Европейският зелен пакт, Плана за възстановяване на Европа и др.) върху целенасочените действия и националната политика на страната за сближаване на стандартите и законодателството. Съвсем основателно, базирайки се на различни подходи и теоретични постановки докторантът поставя основа за изследване на въздействието на различните системи за сертифициране и политики върху развитието на устойчивото строителство в България.

Във втора глава на дисертационния труд е направен анализ на устойчивия подход за реализиране на проекти в строителния сектор на България. Извършен е преглед на действащите нормативни и стратегически документи, които регулират сектора в България към настоящия момент, дискутирани са класификациите на строежите на основата на различната правна регламентация. Акцентира се върху различните показатели, чрез които да се анализира развитието на строителния сектор в страната и се обосновава изборът на конкретни показатели с цел да се проследят обективно зависимостите, тенденциите и проблемите в строителния сектор. На основата на вторични данни се изследва общата строителна активност за периода 2019-2023 г. и са направени редица изводи относно устойчивостта на сектора, необходимостта от увеличаване на енергийната ефективност, положителното влияние на преките инвестиции и др.

Представени са резултатите от извършено анкетно проучване относно прилагане на устойчиви практики от строителните компании в България, ключовите фактори и условията за мотивация за реализиране на устойчиви решения. Изследвана е и информираността на респондентите относно устойчивия подход в строителството, както и инвестиционното им поведение. Проучени и систематизирани са резултатите относно т.нар „възпиращи“ фактори за преминаване към устойчиво строителство.

Направен е обширен анализ на състоянието на устойчивото строителство в международен контекст и е съпоставено развитието на строителния сектор в България с акцент върху устойчивото строителство и практиките в други държави. Идентифицирани са видовете строителство, в които респондентите възнамеряват да реализират зелени проекти, текущата и очаквана употреба на зелени продукти и системи, както и основните подходи за повишаване на устойчивостта в проектирането и строителството в бъдещ период от пет години.

В трета глава докторантът задълбочава изследването в посока „Възможности за усъвършенстване на устойчивото строителство в България“. Третират се въпросите за добрите бизнес практики от други европейски страни с цел да се дискутират възможностите за прилагане и адаптиране в българските условия. На тази основа е разработена и се предлага концепция за създаване на национална система за сертифициране на устойчивостта в строителството (предлагат се 6 критерия), която да работи в посока стимулиране и контрол на устойчиви проекти. В края на трета глава е направен анализ на състоянието на обучението по устойчиво строителство и се обосновава необходимостта от магистърска програма, която да подготвя висококвалифицирани специалисти в областта на „Устойчиво строителство и енергийна ефективност“.

Заключението на дисертационния труд обобщава най-важните елементи на изследването с акценти върху достигнатите изводи в разработката.

Цялостният резултат на дисертационното изследване дава основание за извода, че основната цел на дисертационния труд е постигната, а тезата е доказана. Поставените изследователски задачи са изпълнени.

Съдържанието на дисертационния труд и цялостното изследване свидетелстват, че докторант Нели Димитрова познава детайлно управленската, административната и социално-икономическа проблематика на устойчивото строителство. Дисертационният труд представлява задълбочено проучване на подходите, политиките и системите на устойчивото строителство, както и международните регламенти и практика в тази област. Дисертантът е събрал, систематизирал и интерпретирал значителен фактически материал. Показани са умения критично да се осмислят и оценяват резултатите от научното изследване.

По структура и съдържание, дисертационният труд съответства на изискванията на чл. 56, ал. 2 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет - Варна.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Докторант Нели Димитрова е постигнала редица приноси в дисертационния труд. Приемам като цяло посочените от докторанта приноси, но за по-добра конкретизация могат да бъдат формулирани, както следва:

Първо, извършена е систематизация и аналитично представяне на същността на устойчивото строителство и основните системи за неговото сертифициране;

Второ, Въз основа на извършен комплексен анализ на европейското законодателство в областта на устойчивото строителство са направени заключения за влиянието му върху националната ни политика.

Трето, Изследвано е и е изготвена оценка за състоянието на устойчивото строителство в България с неговите положителни и негативни страни, включително чрез сравнителен анализ на състоянието му в няколко други държави.

Четвърто, разработена е и предложена примерна система за сертифициране, приложима в български условия.

Пето, Въз основа на аналитичен преглед и систематизация на състоянието им, са предложени мерки за създаване и/или подобряване на условията за професионално образование и обучение в областта на устойчивото строителство у нас.

Част от приносите могат да бъдат определени като предимно научни (или теоретико-методологични, например първи, втори и част от трети принос), а други имат научно-приложен характер.

5. Публикации и участие в научни форуми

Към дисертационния труд докторант Нели Димитрова представя публикации, пряко свързани с тематиката на изследването. Те обхващат основните направления на труда - теоретичните основи на устойчивото строителство, неговата същност и принципи, въздействието на националните политики и регулациите, както и въпросите за управлението на човешките ресурси.

Двете статии от представените публикации са публикувани на английски език в престижното списание на научно направление Инженерни науки към БАН, а докладът е представен на научен форум в ИУ-Варна. По своя брой и съдържание те отговарят на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 от ЗРАСРБ и чл. 57 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет - Варна.

6. Оценка на автореферата

Депозиран е автореферат на български и английски език. Авторефератът отговаря на нормативните изисквания, резюмира и отразява коректно структурата, логиката и съдържанието, оценките и изводите изложени в дисертационния труд. В достатъчна степен са представени анализите, изводите и научните приноси.

7. Констатирано или не констатирано плагиатство в дисертационния труд или автореферата

Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в дисертацията.

8. Критични бележки и препоръки

Дисертационният труд, разработен от докторант Нели Димитрова е цялостно, академично издържано и научно-обосновано изследване. Независимо от неговата научна и приложна стойност, могат да бъдат направени няколко бележки и препоръки, насочени към доразвиване на изследването:

-Извършеното от докторанта изследване, особено неговата теоретична част е по-обстойна от формулираната цел на разработката(което не приемам като недостатък на цялостното изследване), прецизирането във формулировката на предмета и обекта на дисертационния труд би допринесло за по-доброто му представяне.

-Теоретична част - въпреки широкия обхват на литературния обзор, част от по-новите международни публикации в областта на устойчивостта, включително и устойчивият подход в строителството биха могли да бъдат включени за по-пълна актуализация на теоретичната рамка.

-Методология – препоръчвам на докторанта в следващи научни разработки да прилага и други съвременни научни методи, както и да изгражда цялостна методика на изследванията, която ще го улесни в целенасочеността и логиката на изследване.

-Независимо от логично изградената структура и необходимостта от обстойна дискусия на редица системи и европейски политики, намаляването на обемът на дисертационния труд би допринесло са по-добрата целенасоченост и конкретизация на направените проучвания и препоръки.

В заключение, бележките не намаляват научната стойност на труда, а по-скоро очертават възможности за надграждане и разширяване на изследването в бъдеще.

9. Въпроси

Изследваната проблематика поражда следните въпроси за достойна защита:

1. В аргументацията за актуалност на темата, докторанта посочва значимостта на разработката за държавните институции, поради липсата на българска система за сертифициране и недостатъчна правна регламентация. С какво изследването подпомага бизнеса и научната общност?
2. Какво мисли докторанта за тъждествеността на използваните понятия „устойчивост на строителството“ и „устойчиво строителство“, изхождайки от трите направления на понятието „устойчивост“ и как те кореспондират с различните оценки в предлаганата система за сертифициране?
3. Може ли докторанта да опише дейностите в строителния процес за постигане на устойчиво строителство? В тази връзка- защо в предлаганата

система за сертифициране са избрани посочените шест критерия и кои дейности съответстват на критериите?

10. Заключение

Рецензията на дисертационен труд представлява едно завършено научно изследване по актуален и практически значим проблем. По своето съдържание, обем и структура той напълно отговаря на изискванията, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и в Правилника за неговото прилагане за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Дисертацията се отличава с целенасоченост и задълбоченост при изследване на теоретичните и практико-приложни аспекти на устойчивото строителство. Изградена е ясна изследователска концепция, получените резултати имат както теоретична стойност, така и съществена практическа приложимост в съответствие с актуалните процеси в областта на строителството. Изхождайки от съдържанието на дисертацията и автореферата, както и изпълнението на процедурните изисквания по ЗРАСРБ, **поставям положителна оценка на дисертационния труд и предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен "Доктор"** по професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, докторска програма “ Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ на Нели Атанасова Димитрова.

07.09.2025 г.
Варна

Изготвил рецензията:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

/проф. д-р Т. Турлакова/

РЕЦЕНЗИЯ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОНС „ДОКТОР”
ПО ОБЯВЕНА ПРОЦЕДУРА ОТ ИКОНОМИЧЕСКИ
УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА

1. Обща информация

Тема: „Устойчиво строителство в България”

Автор: Нели Атанасова Димитрова – докторант по докт. програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ на ИУ-Варна

Научна специалност: Икономика и управление

Научен ръководител: Доц. д-р Катя Антонова

Член на научното жури: Доц. д-р Емил Папазов, катедра “Недвижима собственост“, УНСС, научна специалност „Икономика и управление“

Основание за написване на рецензията: Заповед на Ректора на Икономическия университет – Варна № РД-06-109/24.06.2025 г. и Решение на научното жури след проведено първо заседание на 30.06.2025 г.

2. Данни за дисертанта

Г-жа Нели Атанасова Димитрова е била редовен докторант към катедра „Бизнес инвестиции и недвижими имоти“ към ИУ-Варна. Преди това е придобила бакалавърска и магистърска степен по специалността „Бизнес икономика“ от същия университет. Има седемгодишен практически опит като управител на фирма в сферата на услугите. В момента е студентка в KU-Leuven, Белгия, във връзка с придобиване на втора бакалавърска степен. В рамките на обучението си като докторант, тя е взела с отлична оценка всички предвидени по индивидуалния план изпити, в т.ч. Методология на научните изследвания, Строително предприемачество, Икономика на предприятието и Английски език. Изпълнявала е стритно и останалите си задължения като редовен докторант.

3. Общо представяне на дисертационния труд

Предоставеният за рецензиране дисертационен труд е с общ обем от 294 страници. В структурно отношение той се състои от разделите: използвани съкращения (4 страници), увод (4 страници), три глави (195 страници), заключение (4 страници), списък на използваната литература (29 страници) и приложения (55 страници). Основният текст съдържа 26 таблици и 57 фигури. Списъкът на

използваната литература се състои от 268 заглавия, от които 80 бр. са свързани с научни издания, а 188 бр. – с интернет източници. Заедно с дисертационния труд е предоставен и автореферат с обем от 40 страници, в който са изложени основните моменти на направеното изследване, постигнатите резултати и търсените научни и научноприложени приноси.

Съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България, дисертацията и автореферът отговарят на специфичните изисквания на първичното научно звено. Обемът, структурата и съдържанието на разработките са съобразени с нормативните изисквания и добрите практики в областта на икономическите изследвания.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Представената дисертация е добре дозирана като обем, а структурата ѝ (увод, основен текст, заключение, литература и приложения) съответства на изследователските традиции в областта на икономиката и управлението. В обемно отношение глава първа обхваща 67 страници, глава втора – 69 страници и глава трета – 55 страници, което е признак за сравнително добра балансираност между отделните части на дисертационния труд.

В увода на дисертационния труд са представени актуалността на темата, обекта, предмета, целта и задачите на изследването, хипотезата и методите на изследване. Обект на изследване е устойчивото строителството като сектор на българската икономика с ключово значение за нейното развитие, а предмет – отделни аспекти на устойчивостта с акцент върху нейните екологични („зелено строителство“), организационно-икономически и управленски аспекти. Фокусът върху тези страни на строителството имат решаващо значение за постигане на целите на ООН за устойчиво развитие, както и за преодоляване на предизвикателства като урбанизация, климатични промени и изчерпване на ресурси.

В Първа глава се анализират задълбочено концепции, отнасящи се до същността и целта на устойчивостта (да се минимизира използването на енергия и суровини през целия жизнен цикъл на сградата и да се защитава околната среда); основни принципи на устойчивото строителство (като минимална енергоемкост, опазване на околната среда, дълготрайност, комфорт и безопасност); системите за сертифициране устойчивостта на сградите (от типа на BREEAM, LEED, DGNB и Green Star); Европейското законодателство, което чрез регламенти, директиви и други

правни способности за енергийна ефективност и устойчивост оказва влияние върху националните политики в строителството. Констатира се, че България е хармонизирала до голяма степен законодателството си с европейските изисквания чрез въвеждане на еврокодове и национални нормативни актове за устойчиво строителство. Правят се важни изводи като например, че теорията и практиката се нуждаят от задълбочен анализ на прилагането на устойчивия подход при реализиране на строителни проекти, както и че е належащо създаването на нормативна разпоредба, която да обедини „всички показатели, характеризиращи устойчивото строителство“ (с. 77).

Обект на изследване във Втора глава са трендовете в развитието на строителния сектор у нас, тенденциите към устойчиво строителство и предизвикателства, свързани с него. Анализът на статистическа информация показва, че строителството е ключов отрасъл за икономиката, заетостта, инфраструктурата и екологията. В глобален план се наблюдава ръст на „зелените“ проекти по причини, свързани главно с по-ниски експлоатационни разходи и законови изисквания за осигуряване на по-здравословна среда. Българският бизнес обаче се сблъсква с комплекс от икономически, кадрови, нормативни и пазарни предизвикателства, които забавят внедряването на устойчиви и иновативни практики. Основните сред тях, констатирани на базата на резултатите от проведена анкета сред фирми от сектора, се свързват с високи първоначални разходи за внедряване на устойчиви проекти; дълъг период на възвръщаемост на вложените средства; недостиг на квалифицирани кадри за проектиране и изпълнение на „зелено“ строителство; ниска платежоспособност и ограничено търсене; силна сегментация и малък мащаб на фирмите; отсъствие на национална система за сертифициране; липсата на политическа подкрепа, наличие на корупция, сива икономика и административни пречки; ограничен достъп до финансиране; недостатъчна информираност и ниско обществено съзнание. Преодоляването им изисква координирани усилия от държавата, бизнеса и обществото.

В Трета глава се разглеждат възможностите за усъвършенстване на устойчивото строителство в България чрез внедряване на добри европейски практики, особено белгийския модел за енергийна ефективност, въвеждане на българска система за сертифициране на устойчивостта в строителството и обучение на експерти чрез силно профилирана магистърска програма. Белгийският модел е ефективен благодарение на строгото законодателство, публичния достъп до информация,

финансовите стимули и санкции, както и цялостния подход към всички типове сгради, което води до постепенно подобряване на енергийната ефективност и намаляване на въглеродния отпечатък в дългосрочен план. Българската система BEST за сертифициране на устойчивостта в строителството (авторова разработка) представлява модерна, национално адаптирана и интегрирана рамка, която отчита комплексността на устойчивото строителство и цели да стимулира, улесни и контролира внедряването на устойчиви практики в сектора. Предложената от докторанта концепция за магистърска програма „Устойчиво строителство и енергийна ефективност“ е изградена така, че да съчетава теория и практика, да развива умения за работа с иновативни технологии и да подготвя специалисти, способни да реализират устойчиви строителни проекти, съобразени с най-новите екологични и енергийни изисквания.

В заключението се обобщават основните резултати от изследването за ролята и мястото на устойчивото строителство в икономиката и околната среда на България, изтъква се нуждата от създаване на национална сертификационна система и образователни програми и се подчертава нуждата от целенасочени политики и инвестиции за преодоляване на бариерите пред устойчивото развитие в сектора.

Може да се обобщи: Дисертационният труд се концентрира върху значим проблем на отрасловата икономика – устойчивото строителство, а предложените решения (концепция за сертифициране на устойчивостта в строителството и образователна програма във връзка с проблема), изведени на базата на анализ и преценка на авангарден чужд опит, са предпоставка за по-широкото приложение на устойчиви практики в дейностите на строителните предприятия на територията на България. Като цяло езикът и стилът, демонстрирани в дисертацията, са научни, а използваният инструментариум – сполучлив. Обобщенията на дисертанта се основават на приемливи по количество и обхват български и чуждестранни литературни източници, в т. ч. актуални нормативни документи. В разработката личи прецизност при използване на емпирични и статистически данни, както и последователност и научна аргументираност на анализа и резултатите.

5. Идентифициране и оценяване на приносите в дисертационния труд

Приносните моменти в дисертационното изследване имат най-вече практико-приложен характер и са свързани с анализа и оценка на състоянието и развитието на устойчивото строителство в България като контрапункт на устойчивото строителство

в други страни; ролята на европейската политика в областта на екологичното строителство и влиянието ѝ върху националните регулации на дейността; разработване на конкретни мерки за подобряване на организационно-управленските аспекти на дейностите по устойчивост на строителния бизнес, засилване на информираността на фирмите от сектора относно ползите от „зеленото“ строителство и усъвършенстване на професионално образование в тази област.

6. Публикации и участие в научни форуми

Във връзка с обявената процедура, освен горепосочената научна продукция (дисертация и автореферат), докторантът е представил допълнително три (3) публикации по темата на изследването, от които две статии и един доклад. Съгласно количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав на ИУ-Варна, съобразени с разпоредбите на чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България, публикациите, представени за преценка на достатъчността и обективността в рамките обявената процедура, отговарят на минималните изисквания по групата показатели „Г“ за присъждане на ОНС „Доктор“: докторант Димитрова събира общо 30 точки (по 10 точки от 2 статии и 1 доклад, всички самостоятелни). За отбелязване е също така, че статиите са публикувани в списания с научно рецензиране, а докладът – в редактиран том (сборник) от научен форум. Публикациите имат отношение към изследвания проблем и отразяват важни моменти от дисертацията.

7. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Прегледът на дисертационния труд и автореферата към него, както и приложената от докторанта декларация, показват, че разработките са лично дело на автора и няма данни за злоупотреба с авторски права по отношение на използваните източници или други чужди текстове.

8. Критични бележки и препоръки

Някои от изводите, например на с. 95, са изведени по презумпция, т.е. не се основават от направен преди това анализ.

Във втората част на изследването се представят обобщени данни от проведена анкета, както и резултатите от нейната обработка и анализ. Самата анкета не е приложена към дисертацията. Липсва и информация за обхвата на анкетирания субекти, както и уточнение, свързано с представителността на анкетата.

Разработената от докторанта система BEST за сертифициране на устойчивостта в строителството можеше да намери апробация във фирми от сектора, за да стане по-ясна практическата ѝ пригодност.

Препоръките биха могли да бъдат повече и по-добре структурирани по отделни направления – секторна политика, регулативни институции, бизнес.

Посочените слабости и препоръки не омаловажават постигнатите в рамките на научното изследване резултати.

9. Въпроси към дисертанта

Бихте ли сравнили българския опит, свързан с паспортизацията на сгради, с опита на други страни, които сте изследвали?

10. Заключение

По обем и научна стойност дисертационният труд на тема „Устойчиво строителство в България” с автор г-жа Нели Атанасова Димитрова отговаря на изискванията на действащата нормативна уредба в България и решава актуален за теорията и практиката на икономиката на строителството проблем чрез прилагане на научен подход и използване на научни методи и средства.

Представеният за рецензиране дисертационен труд, съпътстващият го автореферат и свързаните с тях публикации показват, че г-жа Нели Атанасова Димитрова притежава задълбочени теоретични познания в областта на научната специалност „Икономика и управление” и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания, което ми дава основание да представя пред уважаемото научно жури своята положителна оценка за дисертационния труд и да предлага на неговия автор да бъде присъдена образователната и научна степен „ДОКТОР”.

София, 26.08.2025 г.

Рецензент:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(Доц. д-р Емил Папазов)